

ÅRSRAPPORT

2018

Randsfjorden vannområde

Innhold

1 Innledning.....	3
1.1 Hovedaktiviteter i 2018.....	3
2 Organisering av arbeidet i vannområdet	3
3 Økonomi	5
3.1 Regnskap 2018	5
3.2 Finansiering 2018	5
3.3 Ubrukte midler pr. 31.12.2018.....	6
4 Samarbeidsaktører i vannforvaltningsarbeidet.....	6
5 Medvirkning og eierskap til vannforvaltningsarbeidet	6
6 Tiltaksoppfølging	7
7 utfordringer og flaskehalsar.....	8
8 Behov i vannområdet framover	8
8.1 Økonomiske og personellmessige ressurser	9
8.2 Kompetanse.....	9
8.3 Planer.....	9
8.4 Annet	Feil! Bokmerke er ikke definert.

1 Innledning

Denne årsrapporten oppsummerer aktiviteten i vannområdet og beskriver hvordan den regionale vannforvaltningsplanen i vannregion Vest-Viken er fulgt opp i 2018.

Årsrapporten er behandlet av vannområdets styringsgruppe 14.5.2019

1.1 Hovedaktiviteter i 2018

Det er i 2018 brukt mye tid på oppdatering av Vann-nett. På grunn av at Vann-nett i flere år var stengt for oppdateringer var det et stort etterslep som måtte tas igjen før den nasjonale rapporteringen inn i EU-systemet. Prosjektleder har gått gjennom kommunenes tiltak og sammen med fagansvarlige i kommunene oppdatert tiltaksstatus. Det ble i samme omgang gjort en stor ryddeinnsats med oppdeling og strukturelle endringer i tiltak. I tillegg til å få en oppdatert database var arbeidet svært nyttig for å få en diskusjon rundt alle foreslåtte tiltak.

Det gode samarbeidet med Randsfjordforbundet og Fylkesmannen i Oppland angående overvåkingsprogram for Randsfjordens nedbørfelt ble videreført i 2018. Det ble etablert en del nye overvåkingsstasjoner i de største tilførselselvene og prosjektleder gjennomførte vannprøvetaking. Analyser ble gjennomført gjennom Fylkesmannens rammeavtale og resultatene er behandlet i egne rapporter ved hjelp av Randsfjordforbundet. Fylkesmannens overvåking av kalksjøene på Hadeland ble videreført for tredje året på rad, og prosjektleder har deltatt på flere dager med vannprøvetaking.

Vannområdet har med hjelp fra de tre Hadelandskommunene gjennomført en kartlegging av kantsonene rundt kalksjøer og viktige vassdrag på Hadeland. Arbeidet resulterte i en egen rapport og ble gjennomført med støtte fra Miljødirektoratets tilskuddsordning til vannmiljøtiltak. Arbeidet med tømning av Rosendalsdammen ble endelig gjennomført i 2018, også dette med støtte fra Miljødirektoratets tilskuddsordning. Fisketrapp forbi Rosendalsdemningen er påbegynt og vil forhåpentligvis stå ferdig i løpet av 2019.

Vannområdet arrangerte høsten 2018 en fagdag med tema fangdammer for Landbrukskontoret for Hadeland og interesserte Hadelandsbønder. Oppslutningen fra bøndenes side var dårligere enn håpet, men Landbrukskontoret fikk faglig utbytte av dagen.

Arbeidet med oppdatering av regional vannforvaltningsplan begynte senhøsten 2018, og vannområdet produserte dokumentet «*Hovedutfordringer i vannområde Randsfjorden*». Dette ble sammen med de andre vannområdene sine dokumenter lagt til grunn for utarbeidelse av planprogrammet.

I tillegg til ovennevnte er det arbeidet med tiltaksgjennomføring i form av faggruppesamlinger og dialog med fagpersoner i kommunene. Avløp er en viktig utfordring i hele vannområdet, mens landbruk er svært viktig i Hadelandsområdet. Arbeidet med å få på plass en spesifikk vannmiljørådgivning av enkeltbønder ble dratt i gang høsten 2018, og 2019 blir et prøveår for ordningen.

2 Organisering av arbeidet i vannområdet

Vannområde Randsfjorden er en utvidelse og videreføring av pilotområdet vannområde Hadeland. Styringsgruppa i Randsfjorden vannområde vedtok 17.4.2018 å anbefale kommunene om å videreføre arbeidet i ytterligere 3 år, med foreløpig sluttdato 31.12.2021. Kommunene behandlet saken høsten 2018, og alle kommunene vedtok videreføring.

Vannområdet har pr i dag følgende styringsgruppe:

Toril Grønbrekk	Etnedal (politiker)
Esther Gilen	Nordre Land (rådmann)
Arnfinn Eng	Nordre Land (politiker)
Arne Skogsbakken (leder)	Søndre Land (rådmann)
Rune Selj	Søndre Land (politiker)
Roger Nyhus	Gran (politiker)
Lars Ole Saugnes	Gran (rådmann)
Dag Flacké	Lunner (rådmann)
Halvor Bratlie	Lunner (politiker)
May Britt Nordli/Hans Tollef Solberg	Jevnaker (rådmann/kommunalsjef)
Mari Olsen	Oppland Fylkeskommune
Ragnhild Skogsrud	Fylkesmannen i Innlandet
Ragnhild Stokker	NVE

Randkommunene Gausdal, Øystre Slidre og Nord-Aurdal har valgt å konsentrere seg om deltakelse i vannområder der de har større tilhørighet.

Det ble gjennomført to styringsgruppemøter i 2018.

Vannområdet har to faggrupper med følgende medlemmer:

Faggruppe avløp	
Atle Hermansen/Kari- Anne Steffensen Gorset/Edmond Habiyambere	Lunner
Finn Jørgensen	Nordre Land
Johan Slåtsveen	Søndre Land
Kari-Elin Saglien	Etnedal
Ylva Swärd/Per Olimb	Jevnaker
Trude Øverlie	Gran

Faggruppe landbruk	
Anette Sand	Søndre Land
Jens Olerud	Landbrukskontoret for Hadeland
Olav Agnar Wold	Etnedal
Werner Sveum	Nordre Land

Begge faggruppene har informasjons- og erfaringsutveksling på e-post, samt møter ved behov. Faggruppe avløp har vanligvis to faste møter pr år, et på våren og et på høsten. Høstmøtet ble i år erstattet av kommunevise gjennomganger av tiltaksstatus i Vann-nett. Faggruppe landbruk har ikke hatt felles møter i 2018, men fagpersonene har deltatt i oppdatering av tiltaksstatus i Vann-nett. I tillegg har prosjektleder kontorsted på Landbrukskontoret for Hadeland, noe som legger til rette for samarbeid om landbruksutfordringer i denne delen av vannområdet.

Prosjektleder/prosjektkoordinator er ansatt i 50 % stilling for en treårsperiode. Denne perioden utløper 31.12.2021. Prosjektleder er ansatt av Gran kommune, med kontorsted på landbrukskontoret for Hadeland. Gran kommune er økonomisk ansvarlig enhet etter avtale med de øvrige kommunene, og eventuelle tilskuddsmidler overføres til følgende adresse:

Vannområde	Mottaker	Adresse	Kontaktperson	Kontonummer	Merkes
Randsfjorden	Gran kommune	Rådhusvegen 39, 2770 Jaren	Håvard Lucasen	2020 07 04216	«Vannområde Randsfjorden - prosjektnr 480, H. Lucasen»

3 Økonomi

Driften i vannområde Randsfjorden er finansiert gjennom bidrag fra kommunene, samt statlige og fylkeskommunale vannområdemidler. Kommunenes bidrag ble vedtatt øket noe fra og med 2017.

Dette kombinert med utbetaling av etterslep av to års statlige vannområdemidler fra vannregionmyndigheten medførte at det i 2017 ble overført en del midler til bundet fond.

Økonomien i 2018 har vært sunn. Tilskuddsmidler fra vannregionen ble overført så langt ut i januar 2019 at de ikke er regnskapsført i 2018, men driften har likevel gått i tilnærmet null på grunn av refusjon av lønnsmidler i forbindelse med foreldrepermisjon.

3.1 Regnskap 2018

Post	Beskrivelse	Utgift, kr
Lønnsutgifter	Engasjement/prosjekt, 50 % stilling	283446,-
Sosiale utgifter	Arbeidsgiveravgift/forsikring/pensjon osv.	65734,-
Møte-/reisekostnader, faglitteratur	Beverting, kjøregodtgjørelse, faglitteratur	8136,-
Annet (konsulenttjenester m.m.), spesifiser	Avtale med LimnoConsult om utarbeidelse av tilstandsrapport og arbeid med tiltaksanalyse	40000,-
Tilskudd fra kommunene	Jfr. vedtatt fordelingsordning	- 282000,-
Overføring av statlige vannområdemidler fra vannregionen	Midlene ble ikke overført før langt ut i januar 2019, så de er ikke regnskapsført i 2018	0,-
Tilskudd fra Oppland fylkeskommune		-75000,-
Ref. ved foreldrepermisjon		-50100,-
Overføring fra Fylkesmannen i Oppland	Midler øremerket til oppfølging av rotenonbehandling Grunningen våren 2019	-10000,-
	Samlede utgifter	-19784,-
	Avsatt til bundne driftsfond	19784,-

3.2 Finansiering 2018

Vannområdet har vedtatt en finansieringsmodell der alle kommuner deltar med en prosentvis andel. Totalt årlig bidrag fra kommunene er kr 282 000,-, og er fordelt som i tabellen nedenfor. En annen viktig del av finansieringen er overføring av fylkeskommunale og statlige vannområdemidler.

Aktør/Bidragster	Beløp, kr.	Prosentandel kommunal finansiering
Gran kommune	61200,-	21,7 %
Lunner kommune	30600,-	10,9 %
Jevnaker kommune	30600,-	10,9 %
Søndre Land kommune	68400,-	24,2 %
Nordre Land kommune	68400,-	24,2 %
Etnedal kommune	22800,-	8,1 %
Statlige vannområdemidler (ikke mottatt før januar 2019, så ikke regnskapsført i 2018)	155000,-	
Oppland fylkeskommune	75000,-	
Sum	512000,-	

3.3 Ubrukte midler pr. 31.12.2018

Post	Beskrivelse	Kr.
Ubrukte midler, disponible til drift av vannområdet i 2019 eller seinere	Bundne fond pr 31.12.2018.	1 068 595,32
Ubrukte midler, bundet til spesiell aktivitet	Midler fra Fylkesmannen i Innlandet, øremerket oppfølging av rotenonbehandling Grunningen.	10 000,-

4 Samarbeidsaktører i vannforvaltningsarbeidet

En forutsetning for å nå de vedtatte miljømålene for vannforekomstene i vannområdet er at alle som har sektoransvar for vannrelaterte tema aktivt bidrar både i planfasen og når tiltak skal gjennomføres. Plan- og bygningsloven og vannforskriften fastslår plikt til deltakelse for offentlige aktører, og har dessuten bestemmelser om medvirkning fra andre interesserte, bl.a. gjennom høringer.

I Randsfjorden vannområde har kommunene, Oppland Fylkeskommune, Fylkesmannen i Innlandet og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) plass i styringsgruppen. Sistnevnte bruker ikke plassen til aktiv deltakelse, men mottar alle sakspapirer og gis mulighet til å komme med innspill før saksbehandling. Det er i 2018 opprettet et arbeidsutvalg bestående av representanter fra kommune og fylkeskommune.

5 Medvirkning og eierskap til vannforvaltningsarbeidet

Nettverksbygging og bevisstgjøring er viktige strategier for å gi flest mulig et eierskap og positive holdninger til et godt vannmiljø som et evigvarende, fornybart fellesgode. Åpenhet og medvirkning har derfor vært et førende prinsipp for planarbeidet både lokalt og regionalt. Det er imidlertid et problem å skape engasjement rundt det generelle vannmiljøarbeidet. Heldigvis ser man større engasjement i de mer konkrete prosjektene som gjennomføres.

Håndfaste aktiviteter som etablering av vandringshinder, oppfølging av forurensningsproblematikk til lokale kalksjøer og vannovervåking vekker interesse i media og befolkningen. Det er gjennom slike saker engasjementet kommer frem, og det blir tydelig at vannmiljø er noe som betyr noe for folk flest.

Samarbeidet med Fylkesmannen i Innlandet og Oppland fylkeskommune er godt. Statlige sektormyndigheter som Statens vegvesen (SVV) og NVE deltar ikke aktivt i vannområdearbeidet, men samarbeidet må likevel sies å være velfungerende i konkrete saker. Kapasiteten til NVE er imidlertid et problem vi stadig møter i form av svært lang saksbehandlingstid. Vannområdet har i etterkant av rv4-utbyggingen vært i kontakt med SVV for å få informasjon om overvåkingsplan og –data, samt oppfølging av veianlegg og alunskiferdeponi. SVV skal ha ros for måten de har kommet tilbake med informasjon, og det er etablert en dialog vi vil ha nytte av fremover.

Det har også i 2018 vært varierende grad av engasjement og deltakelse fra eierkommunene. Det er positivt at det har vist seg å være engasjerte personer på ett eller flere nivå i administrasjon og politikk i alle kommunene. Som nevnt er samarbeidet med fylkesmannen og fylkeskommunen godt, og vannområdet har mer samarbeid og dialog med etatene i Oppland/Innlandet enn med vannregionmyndigheten i Buskerud fylkeskommune. Dette anses imidlertid ikke som et problem, da vannregionmyndigheten bidrar med den støtte og informasjon som er nødvendig.

Kommunene har fortsatt mye igjen før vannmiljøhensyn er tilstrekkelig innarbeidet i relevante kommunale planer og arbeidsdokumenter. Vannområdet har i forbindelse med orienteringer i kommunestyrene tidligere lagt vekt på viktigheten av å tenke vannmiljø i forbindelse med alle tiltak som kan tenke seg å påvirke vannforekomster. Det generelle inntrykket er at mange kommuner er godt i gang med tiltaksarbeid innenfor avløp og landbruk, som følge av krav i forurensingslov/-forskrift og diverse forskrifter innenfor landbrukssektoren. Tiltakene er imidlertid i liten grad et resultat av målrettet vannmiljøarbeid, og det er derfor ikke alltid de mest effektive tiltakene som er igangsatt.

Prosjektleder har lagt vekt på å tilby bistand og støtte til de kommuner, lag og foreninger som ønsker informasjon og faglige innspill. Landbrukskontoret for Hadeland, enkelte grunneierforeninger m.fl. har utnyttet dette tilbudet, men det er på grunn av 50 % stillingsressurs utfordrende å delta tilstrekkelig aktivt for eksempel i forbindelse med kommuners planarbeid og lignende.

Det er verdt å trekke frem at samarbeidet med Randsfjordforbundet er svært godt. Sammen gjennomfører vi overvåkingsprogram for Randsfjorden med sidevassdrag, samt utarbeider årlig tilstandsrapport. I 2018 er det også arbeidet en del med en enkel limnologisk tiltaksanalyse for Randsfjorden. Vannområdet har også et godt samarbeid med Dokkadeltaet våtmarkssenter, blant annet gjennom strandryddedagen og tiltaksplaner for Etna og Dokkadelta. Det er også godt samarbeid med Brandbu og Tingelstad JFF angående dugnadsinnsats ved etablering av fisketrapp i Vigga.

6 Tiltaksoppfølging

Tiltaksgjennomføring og måloppnåelse rapporteres løpende i vann-Nett. Status for miljøtilstand, tiltaksgjennomføring og måloppnåelse er beskrevet i Hovedutfordringsdokumentet for vannområdet på vannportalen.

<http://www.vannportalen.no/vannregioner/vestviken/plandokumenter1/planperioden-2022-2027/>

Vannområde Randsfjorden har med utgangspunkt i lokal tiltaksanalyse og regional vannforvaltningsplan arbeidet med tiltaksgjennomføring i vannområdet. Det har vært et mål å få implementert mål og tiltak i kommunenes egne planer, det være seg kommuneplaner, kommunedelplaner, temaplaner eller lignende. Et eksempel på dette er «Tiltaksplan for landbruket

på Hadeland», som er utarbeidet av Landbrukskontoret for Hadeland i samarbeid med vannområde Randsfjorden.

Hovedutfordringen tilknyttet tiltaksgjennomføring virker å være kapasitet og ressurser hos sektormyndighetene. Et godt eksempel på dette er sluttbehandlingen av manøvreringsreglement for Dokka. NVE har arbeidet med dette i 14 år, og er fortsatt ikke i mål. I forbindelse med utbedring/prosjektering av spredt avløp rapporterer kommunene om at konsulentkapasitet også er en begrensende faktor. Dette medfører at det ikke kan gis for mange pålegg i hver runde.

Vannområdet legger også vekt på å følge opp de tiltak som ikke har en klar ansvarlig sektor/part for gjennomføring. Dette kan eksempelvis være fiskevandringshinder, biotoptiltak, tiltaksplaner for vassdrag eller lignende. For 2018 søkte vannområdet sammen med Dokkadeltaet våtmarkssenter om midler til en helhetlig tiltaksplan for Etna. Søknaden ble innvilget og våtmarkssenteret har i 2018 stått for arbeidet. Det er også for 2019 søkt om midler til tiltak som mangler finansiering.

Det er også fra vannområdets side prioritert tiltaksarbeid innen landbruks- og avløpssektoren. Når det gjelder landbruk har fokuset vært rettet mot Hadeland, der landbruksforurensning er en vesentlig årsak til at mange vannforekomster ikke har ønsket tilstand. Det ble på senhøsten 2018 brukt en del tid på å få på plass en god én-til-én rådgivningstjeneste for bønder. Vi håper at denne skal vise seg å være velfungerende i den kommende prøvesesongen 2019.

7 Utfordringer og flaskehals

Økonomien i vannområdet er god, men all finansiering er i dagens situasjon avhengig av årlige vedtak (statlige og fylkeskommunale midler) eller treårige avtaler (kommunale midler). Dette gir en begrenset forutsigbarhet. Vannområde Randsfjorden har nå et bundet fond som sikrer noe aktivitet over en begrenset tidsperiode selv om finansieringen skulle utebli et år, men en mer forutsigbar finansiering hadde naturligvis vært ønskelig.

Kommunenes vedtak om vannområdesamarbeid og –finansiering ble forlenget i 2018, og løper nå ut 2021. Dette har gitt forutsigbarhet til å starte noen større prosjekter som forventes å vare over flere år.

Det er i perioder utfordrende å kun ha en 50 % stillingsressurs til å følge opp arbeidet. Etter hvert som flere prosjekter kommer i gang forsvinner noe av den tiden som burde vært brukt til bedre oppfølging av kommunene. Det kreves derfor en tydelig prioritering i arbeidet, og ofte blir møte- og/eller fagdager med lang reisestrekning nedprioritert for å spare tid. Det kan da på sikt bli en utfordring å etablere nødvendige kontakter og øke egen kompetanse.

8 Behov i vannområdet framover

Realistisk sett er det ikke mulig å nå de fastsatte målene for alle vannforekomster innen 2021. Særlig i Hadelandsområdet er påvirkning fra landbruk, infrastruktur og bebyggelse så stor at man ikke kan forbedre tilstanden tilstrekkelig innen 2021. Det er også et spørsmål om det i det hele tatt er mulig å oppnå vannmiljømålene på Hadeland kun ved bruk av frivillige virkemidler i landbruket. Nasjonale føringer for oppdatering av regional vannforvaltningsplan tar opp denne problemstillingen, og klargjør at lokale forskrifter, miljøkrav og lignende er virkemidler som da må settes i verk.

Videre er aktiv oppslutning og deltakelse fra eierkommunene og sektormyndighetene viktig for å nå målene. God faglig støtte fra fylkeskommune og fylkesmann er også en nødvendighet for å kunne gjennomføre et fornuftig tiltaksarbeid.

8.1 Økonomiske og personellmessige ressurser

Nedenstående tabell angir en prognose for ressursbehovet for drift av vannområdet for resten av planperioden, gitt eksisterende forutsetninger med 50 % prosjektlederstilling. Prognosen omfatter ikke kostnader til gjennomføring av konkrete tiltak utover noe overvåkingsaktivitet.

Post	2019	2020	2021
Stillingsstørrelse (%), vannområdekoordinator	50	50	50
Lønn inkl. sos. utg., vannområdekoordinator	370 000,-	375 000,-	380 000,-
Følgkostnader (kontorhold, møter, kurs, reiser m.m)	50 000,-	50 000,-	50 000,-
Ekstern bistand/konsulenttjenester	60 000,-	60 000,-	60 000,-
Overvåkingskostnader	20 000,-	20 000,-	20 000,-
Annet, spesifiser			
SUM	500 000,-	505 000,-	510 000,-

8.2 Kompetanse

Skal man nå målet om god tilstand i våre vannforekomster er en avhengig av tilstrekkelig og oppdatert bakgrunnskunnskap, samt god informasjonsflyt og rådgivning. Det er viktig å se på muligheten for bedre erfaringsutveksling mellom vannområdene, og kanskje kan vannregionmyndigheten bidra med å etablere en arena for dette.

Fortsatt godt samarbeid med Randsfjordforbundet og Fylkesmannen i Innlandet om overvåkingsprogram er avgjørende for å øke bakgrunnskunnskapen.

8.3 Planer

Det er fortsatt et arbeid å gjøre for å få alle kommunene til å implementere mål og tiltak fra regional vannforvaltningsplan inn i sine respektive kommuneplaner, kommunedelplaner og/eller temaplaner.

Arbeidet med oppdatering av regional vannforvaltningsplan vil være en viktig anledning til å gjøre nødvendige korreksjoner i foreslåtte tiltak. Etter hvert som det kommer på plass mer kunnskap om de forskjellige vannforekomstene vil regional vannforvaltningsplan og tilhørende tiltaksliste bli et stadig bedre og mer treffsikkert plandokument. For vannområde Randsfjorden sin del vil arbeidet med en enkel limnologisk tiltaksanalyse være med å legge grunnlaget for oppdateringsarbeidet.